

Ks. Ireneusz Celary*

Katowice

DZIEŁO NOWEJ EWANGELIZACJI W UJĘCIU PAPIEŻA JANA PAWŁA II

W dokumencie Kongregacji ds. Duchowieństwa czytamy:

Nowa ewangelizacja jest nade wszystko wyrazem macierzyńskiego zatroskania Kościoła w obliczu osłabienia wiary i przyćmienia wrażliwości na wymogi moralnego życia chrześcijańskiego w sumieniach wielu jego dzieci. Wielu bowiem ludzi ochrzczonych, żyjąc w świecie religijnie obojętnym, zachowuje jakąś wiarę, ale trwa praktycznie w religijnym i moralnym zobojętnieniu, z dala od Bożego słowa i sakramentów, nieodzwonnych źródeł chrześcijańskiego życia. Nie brak też ludzi, którzy mieli chrześcijańskich rodziców i może nawet przyjęli chrzest, ale nie otrzymali pouczenia o podstawach wiary i żyją w stanie praktycznego ateizmu. Na wszystkich Kościół spogląda z miłością i czuje się przynaglony do tego, aby ich objąć więzią kościelnej komunii, w której dzięki łasce Ducha Świętego, mogliby odnaleźć Jezusa Chrystusa i Ojca¹.

Tematyka związana z nową ewangelizacją zdominowała świadomość Kościoła katolickiego w ostatnim dziesięcioleciu XX wieku, stając się jednocześnie głównym zadaniem oraz programem jego pracy duszpasterskiej². Nowa ewangelizacja jest niejako powtórnym wezwaniem Kościoła do głoszenia Ewangelii światu, który na skutek

---

* **Ireneusz Celary**, ks. dr hab. – ur. w 1964 r. w Tarnowskich Górach. Święcenia kapłańskie przyjął w 1989 r. Ukończył studia w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Doktorat w zakresie liturgiki uzyskał 24 czerwca 1989 r. na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Habilitował się na Wydziale Teologicznym UO w zakresie teologii pastoralnej (zatwierdzenie habilitacji 20 grudnia 2004 r. w Warszawie). Obecnie jest zatrudniony jako adiunkt w Zakładzie Teologii Pastoralnej i Historii Duszpasterstwa na Wydziale Teologicznym UŚ w Katowicach.

¹ *Kapłan, głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do Trzeciego Tysiąclecia Chryścijaństwa*, Poznań 1999, s. 5, 6.

² Zob. M. Figura, *Nowa ewangelizacja jako centralne zadanie Kościoła*, „Communio” (wyd. polskie) 1993, nr 8, s. 7–18; W. Kulbat, *Na czym polega nowa ewangelizacja*, „Wiadomości Diecezji Łódzkiej” 1992, nr 9, s. 7–18.

ateizmu, sekularyzmu, jak i innych form laicyzacji, nie zna już w pełni Orędzia zbawienia Chrystusa³. Współczesny świat bowiem, podlegający coraz szybszemu rozwojowi, wydaje się wymykać spod kontroli człowieka, który nie jest w stanie zapanować ani nad wytworami swoich rąk, ani nawet nad sobą samym⁴. Te wydarzenia przynagliły zatem Kościół do rozeznania oraz głębokiej refleksji nad zachodzącymi w świecie procesami, wobec których należało podjąć działania w duchu wierności Bogu i człowiekowi⁵.

Z programem nowej ewangelizacji ściśle związany był pontyfikat papieża Jana Pawła II, który dostrzegał konieczność zaangażowania w to dzieło wszystkich sił kościelnych, w celu sprostania obowiązkowi przepowiadania Dobrej Nowiny współczesnemu światu i ludziom⁶. W niektórych kręgach teologów to papieskie wezwanie do nowej ewangelizacji wzbudziło jednakże obawę przed nową rekatolizacją świata. Zrozumiano je błędnie jako plan podboju, który miał doprowadzić do przejęcia dawnych przywilejów Kościoła⁷. Jan Paweł II, odpowiadając na te zarzuty, stale podkreślał, że pojęcie „nowa ewangelizacja”, choć wzięło swój początek z nauczania Soboru Watykańskiego II, który scharakteryzował Kościół jako misyjny i ewangelizujący (por. DM 35), to jednak dopiero w ostatnich dziesięcioleciach XX wieku stało się na nowo programem Kościoła⁸. Papież widział w tym dziele także skuteczny program działalności duszpasterskiej Kościoła na trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa⁹. Dzisiaj, po śmierci Jana Pawła II, można się chyba pokusić o stwierdzenie, że program ten stał się testamentem duchowym polskiego papieża dla Kościoła i świata.

EWANGELIZACJA I IDEA NOWEJ EWANGELIZACJI

Ewangelizacja należy do Kościoła, który przez nią wyraża siebie i realizuje swoje posłannictwo. Odnowa soborowa wprowadziła pojęcie ewangelizacji do świadomości Kościoła oraz dała impuls do pogłębionej refleksji nad znaczeniem tego starochrześcijańskiego terminu¹⁰. Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* przypomina, że głoszenie Ewangelii, ten uroczysty nakaz Chrystusowy zwiastowania zbawiennej

³ Por. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 1995, s. 44; zob. G. Leder, *Die Europäische Union im Übergang*, „Stimmen der Zeit” 2004, 222, s. 309 n.; J. Krucina, *Co mówi Papież. Nauczanie społeczne Jana Pawła II*, Wrocław 2005, s. 270.

⁴ Zob. J. Majka, *Wprowadzenie do Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*, w: *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 1986, s. 521–536.

⁵ Por. G. Puchalski, *Katecheza w kontekście nowej ewangelizacji w nauczaniu Jana Pawła II*, Olsztyn 2002, s. 102.

⁶ Por. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 98, 99.

⁷ Por. O. Fuchs, *Was ist Neuevangelisierung?* „Stimmen der Zeit” 1992, 117, s. 465–472.

⁸ Por. G. Puchalski, *Katecheza w kontekście...*, s. 101.

⁹ Por. Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte* (NMI), 6 I 2001, nr 29.

¹⁰ Por. K. Wojtyła, *Ewangelizacja w świecie współczesnym*, w: *Ewangelizacja*, red. J. Krucina, Wrocław 1980, s. 29, 30.

prawdy, Kościół otrzymał od Apostołów, aby go wypełniać aż po krańce ziemi (por. Dz 1,8) i sprawuje nieustannie, rozsyłając zwiastunów słowa Bożego na nowe i „stare” obszary ziemi, dopóki nie powstaną Kościoły lokalne i same nie rozpoczną dalej prowadzić dzieła ewangelizacji (por. nr 17)¹¹.

Termin „ewangelizacja” stał się obecnie w teologii „[...] najczęstszym i wszechobecnym określeniem Kościoła w świecie”¹²; często terminem tym zastępuje się również takie określenia, jak: „apostolat” i „misję”. Ewangelizacja – zgodnie z nakazem Chrystusa – polega zatem na głoszeniu Ewangelii wszystkim ludziom¹³. Sięgając do całego misterium zbawczego Chrystusa zauważyć można, że ewangelizacja jest integralnym procesem, który rozpoczął się od Wcielenia przez Krzyż do zmartwychwstania. Wszystko to stanowi jedną całość, ale elementem podstawowym tej działalności jest „głoszenie słowa”. Jezus, pełniąc swoją misję na ziemi, mówił o sobie: *także innym miastom muszę głosić Dobrą Nowinę o królestwie Bożym, bo po to zostałem posłany* (Łk 4,43). Jezus Chrystus tę misję, dla której był posłany na ziemię przez Ojca, wypełnił swoim życiem i nauką¹⁴. Przekazał ją potem Apostołom, którzy mieli strzec tego depozytu i rozwijać go w Kościele, ponieważ „[...] Kościół bierze swój początek z ewangelizacji Jezusa”¹⁵.

Od czasu Soboru Watykańskiego II dostrzega się jednak znaczną ewolucję w rozumieniu pojęcia „ewangelizacja”¹⁶. Dekret soborowy o działalności misyjnej Kościoła przedstawia bowiem ewangelizację jako synonim przepowiadania misyjnego (por. DM 6). W dalszej natomiast części ten sam dekret ukazuje ewangelizację już nie jako głoszenie zbawczego orędzia, lecz całą działalność misyjną Kościoła (zob. DM 23, 27). W innych natomiast dokumentach soborowych ewangelizacja oznacza wszelką posługę słowa (zob. KK 35; DB 6; KDK 44; DA 2)¹⁷. W najszerszy zaś sposób pojmuje ewangelizację papież Paweł VI, który w adhortacji *Evangelii nuntiandi* utożsamia ją w zasadzie z całą działalnością Kościoła¹⁸.

Dziewięć lat po Soborze Watykańskim II, podczas obrad Trzeciego Synodu Biskupów w roku 1974, poświęconego ewangelizacji współczesnego świata, pojawiło się także zagadnienie „reewangelizacji”, rozumianej jako powtórna ewangelizacja

¹¹ Zob. P. Giglioni, *Ewangelizacja: od kerygmy do Kościoła lokalnego*, w: *Kościół misyjny. Podstawowe studium misjologii*, red. S. Karotempler, Warszawa 1997, s. 167, 168.

¹² K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja...*, s. 25.

¹³ Por. T. Hergesel, *Ewangelizacja w Biblii*, w: *W kręgu Dobrej Nowiny*, red. J. Szłaga, Lublin 1984, s. 93, 94.

¹⁴ Zob. J. Kuhl, *Nakaz misyjny Nowego Testamentu w świetle „Evangelii nuntiandi”*, „Zeszyty Misjologiczne Akademii Teologii Katolickiej” 1982, t. 4, nr 160–162.

¹⁵ Paweł VI, *Adhortacja apostolska Evangelii nuntiandi* (EN), 8 XII 1975, nr 15 (tekst polski: „Chrześcijanin w świecie” 1976, nr 7, s. 20–56).

¹⁶ Por. H. Rzepkowski, *Komentarz do Evangelii nuntiandi*, w: *Misje po Soborze Watykańskim II*, red. W. Kowalak, Płock 1981, s. 306–308.

¹⁷ Por. M. Figura, *Nowa ewangelizacja...*, s. 7, 8.

¹⁸ Por. W. Przyczyna, *Teologia ewangelizacji*, Kraków 1992, s. 28.

ludzi, którzy wprawdzie zostali ochrzczeni, ale nie żyją chrztem (por. EN 56). W ten sposób ukazano wyraźnie troskę Kościoła o potrzebę ponownej ewangelizacji ochrzczonych, choć nie zostało jednak jeszcze użyte określenie: „nowa ewangelizacja”. To pojęcie zaczęło być obecne dopiero w nauczaniu Jana Pawła II, który w encyklice *Redemptoris missio* (RMis)¹⁹ określa je jako głoszenie Dobrej Nowiny Jezusa Chrystusa wśród tych ochrzczonych, którzy utracili „[...] żywy sens wiary albo wprost nie uważają się już za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii” (nr 33). Po raz pierwszy zaś o dziele nowej ewangelizacji mówił Jan Paweł II w przemówieniu wygłoszonym podczas pierwszej pielgrzymki do ojczyzny, w 1979 roku, w Nowej Hucie:

Kiedy postawiono opodal tego miejsca nowy drewniany krzyż, było to w okresie Milenium. Otrzymaliśmy znak, że na progu nowego Tysiąclecia – w te nowe czasy i nowe warunki – wchodzi na nowo Ewangelia [...]. Rozpoczęła się nowa ewangelizacja, jak gdyby druga, a przecież ta sama, co pierwsza. Krzyż trwa, choć zmienia się świat. Dziękujemy dzisiaj przy krzyżu nowohuckim, za ten nowy początek ewangelizacji²⁰.

Od tego momentu, w przemówieniach Jana Pawła II bardzo często spotkać się można z tym pojęciem²¹. Pojawiać się ono zaczęło w homiliach i przemówieniach papieża podczas podróży apostolskich na kontynencie latynoamerykańskim, później w Europie. Również podczas III pielgrzymki do ojczyzny Jan Paweł II przypomniał, że także Polska – podobnie jak cała chrześcijańska Europa – potrzebuje nowej ewangelizacji²².

W ujęciu Jana Pawła II, nowa ewangelizacja ma być przede wszystkim przypomnieniem oraz powtórnym głoszeniem Ewangelii Chrystusowej²³. Kościół musi jednak, odczytując „znaki czasu”, dalej ukazywać „rzeczy nowe”, które dotychczas nie były przedmiotem analiz lub też z większym natężeniem mówić o sprawach, które do tej pory nie wymagały artykulacji²⁴.

---

¹⁹ 7 XII 1990, w: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996.

²⁰ Tenże, *Homilia podczas Mszy Świętej w sanktuarium Krzyża Świętego w Mogile – Nowej Hucie* (9 VI 1979), w: *Pielgrzymka do Ojczyzny*, Warszawa 1979, s. 278, 279.

²¹ Najpierw pojawiło się podczas podróży apostolskich na kontynent latynoamerykański, a następnie w Europie. Zob. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja...*, s. 33–98.

²² Zob. Jan Paweł II, *Nasza Ojczyzna i cała chrześcijańska Europa wciąż potrzebują nowej ewangelizacji. Homilia podczas Krajowego Kongresu Eucharystycznego* (Warszawa, 14 VI 1987), w: Jan Paweł II, *Odwagi! Ja jestem, nie bójcie się. III podróż apostolska do Polski* (8–14 VI 1987), Poznań 1987, s. 174.

²³ Tenże, *Przemówienie na rozpoczęcie ogłoszonej przez CELAM „Nowenny 500-lecia”, przygotowującej do jubileuszu ewangelizacji Ameryki* (Santo Domingo, 12 X 1984), „L’Osservatore Romano” 1984, nr 10, s. 18.

²⁴ Por. H.B. Gerl, *Auf welche Welt zielt die Neuevangliesierung*, Internationale katholische Zeitschrift „Communio” 1992, nr 4, s. 294, 295.

POTRZEBA NOWEJ EWANGELIZACJI

W wezwaniu Jana Pawła II do nowej ewangelizacji można wyszukać pewien sens ogólny i sens specyficzny tego dzieła. W sensie ogólnym nowa ewangelizacja oznacza ewangelizowanie świata, w którym ciągle odbywają się różne przeobrażenia, a Kościół ma w nim do spełnienia swą stałą, choć wciąż na nowo uświadamianą misję proklamowania Dobrej Nowiny. Dzieło obwieszczania świata takiej Nowiny jest integralne i obejmuje człowieka wraz z jego kulturą. Sensem specyficznym nowej ewangelizacji jest ewangelizowanie osób i środowisk niegdyś chrześcijańskich. Dotyczy ona niepraktykujących i tych, którzy – choć kiedyś ochrzczeni – nie czują się już członkami Kościoła, a nawet nie mają już tych samych, co on poglądów na wizje i wartości chrześcijańskie. Współczesnemu Kościołowi przyszło żyć w takich czasach, w których wielu ochrzczonych utraciło sens żywej wiary albo prowadzi życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii²⁵. W adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* (ChL) papież pisze:

[...] nadszedł czas nowej ewangelizacji, [ponieważ] całe kraje i narody, w których niegdyś religia i życie chrześcijańskie kwitły i dały początek wspólnocie wiary żywej i dynamicznej, dzisiaj wystawione są na ciężką próbę, a niekiedy podlegają procesowi radykalnych przemian wskutek szerzenia się zubożenia religijnego, sekularyzmu i ateizmu [...] i hołdują zasadzie: „żyć tak, jak gdyby Bóg nie istniał”. [...] Jedynie nowa ewangelizacja może zapewnić rozkwit czystej i głębokiej wiary prowadzącej do autentycznej wolności (nr 34).

Ogromnym problemem dla współczesnego Kościoła jest, zdaniem Jana Pawła II, sytuacja, z której wynika, że niejednokrotnie dzisiaj wierzący katolicy zagubili, lub nigdy nie doświadczyli osobistego spotkania z Jezusem Chrystusem²⁶. W *Redemptoris missio* papież pisze zatem o działalności duszpasterskiej wśród chrześcijan, a nawet o nowej ewangelizacji lub reewangelizacji ochrzczonych, którzy

[...] utracili sens wiary albo wprost nie uważają się już za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii (nr 33). [Papież zauważa też, że] w krajach tradycyjnie chrześcijańskich znajdują się regiony [...], grupy ludzi i obszary, do których ewangelizacja nie dotarła. Konieczna jest zatem również w tych krajach nie tylko nowa ewangelizacja, ale w pewnych wypadkach pierwsza ewangelizacja (nr 37).

W swojej ostatniej książce zatytułowanej *Pamięć i tożsamość*²⁷ Jan Paweł II pisze, że wiek dwudziesty naznaczony został obecnością prądów myślowych, które przyniosły

²⁵ Por. A. Knysok, K. Jaśkiewicz, *Zadania Akcji Katolickiej w nowej ewangelizacji*, w: *Akcja Katolicka dzisiaj*, red. M. Kowalczyk, J. Warzecha, Ząbki 1996, s. 166.

²⁶ Zob. *Wraz ze św. Benedyktem przeciwko każdej formie zniewolenia* (Subiaco, 28 IX 1980), w: *Jan Paweł II, Nauczanie papieskie*, III, 2, 1980, Poznań – Warszawa 1986, s. 398.

²⁷ Kraków 2005.

falszywy model antropologiczny i kulturalny człowieka²⁸. Dokonało się to, zdaniem papieża, w głównej mierze w Europie, ale obecne jest również w całym świecie. Współczesny człowiek, zajęty budowaniem „miasta ziemskiego”, świadomie odrzuca lub traci z oczu „miasto Boże”. „Śmierć Boga” zaś, podkreśla Jan Paweł II w *Przekroczyć próg nadziei*²⁹, pociąga za sobą „śmierć człowieka” jako osoby i wartości transcendentnej³⁰. Nieuznawanie Boskiego pochodzenia człowieka prowadzi z kolei do uprzedmiotowienia go, a co za tym idzie, do przemocy i dyskryminacji³¹. Przemocy doznają wszyscy, a zwłaszcza najłabsi: dzieci poczęte a nie narodzone, dzieci pozbawione opieki, porzucone, wykorzystywane, ludzie zepchnięci na margines społeczny, żyjący w nędzy materialnej i moralnej, chorzy i osoby w podeszłym wieku zagrożone eutanazją³².

W *Christifideles laici* papież zauważa więc, że ta nowa ewangelizacja nie może być tylko skierowana:

[...] do jednostek, ale do całych grup ludzi żyjących w różnych sytuacjach, środowiskach i kulturach; ma na celu kształtowanie dojrzałych wspólnot kościelnych, w których wiara ujawnia się i urzeczywistnia w całym swoim pierwotnym znaczeniu jako przyłgnięcie do osoby Chrystusa i do Jego Ewangelii, jako spotkanie i sakramentalna komunია z Chrystusem, jako życie w duchu miłości i służby. [Dlatego] Kościół, odczuwając i przeżywając nagłą dziś potrzebę nowej ewangelizacji, nie może uchylać się od stałej misji niesienia Ewangelii ludziom, milionom mężczyzn i kobiet (nr 35).

Nowa ewangelizacja ma swój wymiar społeczny³³. Dotyczy konkretnego człowieka, żyjącego w określonej rzeczywistości społeczno-historycznej. Powinna zatem uwzględniać wszelkiego rodzaju odniesienia, jakie zachodzą między Ewangelią a osobistym i społecznym życiem człowieka. Ma przemieniać zarówno jego sumienie, jak i działalność, życie i wreszcie całe środowisko, w którym żyje. Dobra Nowina musi osiągnąć „korzeni życia”, musi przepajać kultury. To wyzwanie ma być zatem próbą zbliżenia się do nowych i pilnych problemów nękających współczesnego człowieka, aby otrzymały one „[...] odpowiedź najbardziej odpowiednią, pełną i szybką, która uczyniłaby wiarę katolicką bardziej silną, tak w jej prawdach podstawowych, jak i wymiarach indywidualnych, rodzinnych, społecznych” (RMis 7).

---

²⁸ Zob. s. 16–21.

²⁹ Lublin 2005.

³⁰ Por. *Sekularyzacja i ewangelizacja w dzisiejszej Europie. Przemówienie do uczestników VI Sympozjum Biskupów Europejskich* (11 X 1985), „L'Osservatore Romano” 1985, nr 10–12, s. 15, 16.

³¹ Zob. *Przekroczyć...*, s. 148–151.

³² Tamże.

³³ Zob. Jan Paweł II, *Nowa ewangelizacja, postęp człowieka, kultura chrześcijańska. Przemówienie na otwarciu obrad IV Konferencji Ogólnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej CELAM* (Santo Domingo, 12 X 1992), „L'Osservatore Romano” 1992, nr 12, s. 22–29.

ISTOTA NOWEJ EWANGELIZACJI

Wobec zmieniających się uwarunkowań we współczesnym świecie, Jan Paweł II zauważa, że nowa ewangelizacja nie może stanowić prostej powtórki dawnych form chrześcijańskiego życia. Nie wystarczy gorliwiej robić to, co się robiło dotychczas, lecz należy to robić w nowy sposób i nowymi metodami³⁴. Według papieża ewangelizacja będzie nowa w swych metodach i wyrazie, jeśli każdy z członków Kościoła przyjmie do siebie słowa Izajasza: *Duch Pana nade mną, bo Pan [...] posłał mnie, by głosić Dobrą Nowinę* (Iz 61,1)³⁵. Papież nie podaje jednak gotowego katalogu metod nowej ewangelizacji, ale nakłania do ich tworzenia. Z pewnością zachowują swoją wartość sposoby przedstawione przez Pawła VI w *Evangelii nuntiandi*, niemniej jednak Jan Paweł II podkreśla wagę kilku metod i form przekazu Ewangelii dzisiaj. Nazywając mianowicie nową ewangelizację „naczelnym zadaniem duszpasterskim”, podkreśla w adhortacji *Pastores dabo vobis* (PdV)³⁶, iż winna ona objąć cały lud Boży i domaga się „[...] nowej gorliwości, nowych metod i nowego sposobu głoszenia i dawania świadectwa Ewangelii” (nr 18).

Zdaniem papieża, nowa ewangelizacja potrzebuje prawdziwych świadków wiary. Chodzi mu o ludzi, którzy będą zakorzenieni w krzyżu Chrystusa i w jego imię pokonają w sobie grzech, egoizm i wszelkie zło, pragnąc naśladować miłość Chrystusa w całej pełni (por. ChL 16). Nowa ewangelizacja ma zatem za zadanie poruszyć serce człowieka i obudzić w nim wiarę, aby nią żył i dawał świadectwo o Chrystusie. Ta swoista autoewangelizacja polegać też będzie na otwarciu się człowieka na działanie Ducha Świętego, który jest u początku wszelkiej misji³⁷.

Jan Paweł II przypomina, że nowa ewangelizacja potrzebuje dziś przede wszystkim

[...] kapłanów, którzy bezwzględnie i w pełni przeżywają tajemnicę Chrystusa i potrafią wypracować nowy styl życia duszpasterskiego, w głębokiej jedności z papieżem, biskupami i z innymi kapłanami oraz w owocnej współpracy z wiernymi świeckimi, szanując i rozwijając różne role, charyzmaty i posługi we wspólnocie kościelnej (PdV 18).

Dlatego jest bardzo ważne, aby kapłani uświadomili sobie, jak nieodzowna jest ich osobista świętość. „Coraz bardziej więc konieczne jest, aby dzięki świadectwu prawdziwego ewangelicznego życia byli oni »żywym i przejrzystym obrazem Chrystusa Kapłana«”³⁸. W zakończeniu wspomnianej adhortacji *Pastores dabo vobis* wzywa zatem papież wszystkich kapłanów do tego, by sobie jasno uświadomili, jak bardzo pożądana jest ich należyta formacja właśnie dzisiaj, kiedy „[...] nowa ewangelizacja potrzebuje nowych głosicieli

³⁴ Zob. tamże, s. 24, 25.

³⁵ Zob. tamże, s. 20.

³⁶ 25 III 1992, w: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 2, Kraków 1996.

³⁷ Por. A. Wojtczak, *Wprowadzenie*, w: *Nowa ewangelizacja potrzebuje nowych głosicieli Ewangelii. Materiały z sympozjum w Obrze 19–20 kwietnia 2001*, red. tenże, Poznań 2001, s. 9.

³⁸ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan, głosiciel słowa...*, s. 11.

Ewangelii, to znaczy kapłanów, którzy starają się przeżywać swoje kapłaństwo jako szczególną drogę do świętości” (nr 82).

W encyklice *Veritatis splendor* (VS) odnajdujemy natomiast ponowione wezwanie i przynaglenie Jana Pawła II do nowej ewangelizacji ze względu na przeżywane w Europie i świecie aktualne warunki historyczne. Papież stwierdza, że

[...] moment historyczny, który obecnie przeżywamy, a w każdym razie przeżywają go liczne narody, stanowi wielkie wezwanie do „nowej ewangelizacji”, to znaczy do głoszenia Ewangelii zawsze nowej i zawsze niosącej nowość; do ewangelizacji, która musi być prowadzona „z nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu” (nr 106).

Określając bliżej istotę i zadania nowej ewangelizacji, papież podkreśla, iż jest ona „[...] również przepowiadaniem i propozycją określonej moralności”, czyli chrześcijańskiego sposobu życia; jest wskazaniem drogi życia, którą trzeba iść, by być uczniem Chrystusa (zob. tamże, nr 107). Ponadto papież wskazuje również na warunki skuteczności i źródło dynamizmu nowej ewangelizacji³⁹, podkreślając, iż

[...] nowa ewangelizacja ujawnia swą autentyczność i równocześnie wyzwala cały swój dynamizm misyjny, jeśli dokonuje się nie tylko przez dar słowa głoszonego, ale także przez dar słowa przeżywanego, to znaczy przez świadectwo życia” (VS 107).

Głównym „[...] źródłem nowej ewangelizacji oraz nowego życia moralnego, które ona głosi i wzbudza, przynosząc owoce świętości i misyjności, jest Duch Chrystusa” (VS 108). Z kolei celem nowej ewangelizacji jest „[...] rozbudzenie i umocnienie wiary, która działa przez miłość” (Ga 5,6 – VS 108).

PERSPEKTYWY NOWEJ EWANGELIZACJI

W *Novo millennio ineunte* (NMI) Jan Paweł II podkreśla:

wielokrotnie w minionych latach przypominałem wezwanie do nowej ewangelizacji. Przypominam je i teraz, pragnąc przede wszystkim wskazać, że musimy na nowo rozniecić w sobie pierwotną gorliwość i pozwolić, aby udzielił się nam zapal apostołskiego przepowiadania, jakie wzięło początek z Pięćdziesiątnicy (nr 40).

Ten apostołski zapal ma ogarnąć „[...] wszystkich członków ludu Bożego” w Europie i świecie oraz powinien zaspokajać „[...] potrzebę inkulturacji” w różnych środowiskach i narodach (por. tamże).

W swym nauczaniu Jan Paweł II kreśli także perspektywy nowej ewangelizacji, które – jeśli zostaną podjęte – zaowocują konkretnymi programami i planami działania. Te

³⁹ Zob. *Misja ewangelizacji kultur. Przemówienie do członków Papieskiej Rady Kultury* (15 I 1985), „L’Osservatore Romano” 1985, nr 1, s. 13.

perspektywy rodzą się w odpowiedzi na wyzwania obecnego czasu, są one natomiast natury religijno-kościelnej, antropologicznej i społeczno-kulturowej⁴⁰.

W stosunku do wyzwań natury religijno-kościelnej pojawia się – zdaniem papieża – w perspektywie odbudowa życia duchowego i kościelnego, której istotnymi elementami powinny być: nowe doświadczenie Boga, nowe spojrzenie na przeszłość i nowe widzenie teraźniejszości, a Kościół winien się jawić przede wszystkim jako sakrament komunii (por. ChL 34)⁴¹. Wobec zaś problemów pojawiających się wewnątrz Kościoła należy odpowiedzieć odnową wiary jednostek oraz wspólnot kościelnych⁴².

Wskazując na perspektywę antropologiczną, Jan Paweł II podkreśla, że zadanie nowej ewangelizacji winno w dalszym ciągu polegać na promocji człowieka i rodziny, która wyrażać się będzie w obronie życia, godności i praw człowieka oraz rodziny, w formacji sumienia, w trosce pasterskiej o właściwy i pełny rozwój człowieka i rodziny, jak też w opiece nad małżeństwami i rodzinami, które znajdują się w sytuacjach trudnych lub nieprawidłowych⁴³. Papież stawia zatem przed nową ewangelizacją niezwykle szerokie spektrum zadań: począwszy od człowieka, poprzez najbliższe środowisko jego życia, a więc rodzinę – jako domowy Kościół, jak również ośrodki kształcenia i wychowania (szkoły, uniwersytety), aż po sfery organizujących życie społeczne, polityczne i kulturalne. Każda z wymienionych przestrzeni życia człowieka oraz sam człowiek stawia, według Jana Pawła II, nowej ewangelizacji, obok zadań aktualnych, również zadania nowe, które domagają się refleksji oraz praktycznej aktualizacji duszpasterskiej. Chodzi bowiem o to, aby „Ewangelia przenikała wszystkie dziedziny życia ludzkiego, a tym samym wzbogacała je”⁴⁴.

Perspektywą w porządku społeczno-kulturowym będzie, zdaniem papieża, budowanie cywilizacji miłości⁴⁵, której istotnymi elementami są: rodzina jako środowisko miłości⁴⁶, nowy styl życia⁴⁷, międzyludzka solidarność⁴⁸ oraz dialog między

⁴⁰ Por. G. Puchalski, *Katecheza w kontekście...*, s. 129.

⁴¹ Por. M. Czajkowski, *Nowa ewangelizacja. Podstawy biblijne*, „Znak” 1992, nr 10, s. 58, 59.

⁴² Por. Jan Paweł II, *II Synod Biskupów poświęconych Europie. Rozważania przed modlitwą Anioł Pański*, „L'Osservatore Romano” 1996, nr 9, s. 26.

⁴³ Tenże, *W waszych rękach znajduje się orędzie Ewangelii Życia. Homilia podczas Mszy św. na zakończenie VIII Światowego Dnia Młodzieży w Denver* (15 VIII 1993), „L'Osservatore Romano” 1993, nr 11, s. 33; tenże, *Wielki dar Boży. Homilia wygłoszona na zakończenie Jubileuszu Rodzin* (15 X 2000), „Wiadomości KAI” 2000, nr 43, s. 24, 25.

⁴⁴ K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja...*, s. 46.

⁴⁵ Zob. Jan Paweł II, *Jako apostołowie nowej ewangelizacji budujecie cywilizację miłości. Przemówienie podczas spotkania otwierającego Światowy Dzień Młodzieży* (Buenos Aires, 11 IV 1987), „L'Osservatore Romano” 1987, nr 6, s. 28.

⁴⁶ Por. D. Zimoń, *Nowa ewangelizacja w nauczaniu Jana Pawła II*, w: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001*, red. E. Szczotok, R. Kempny, A. Liskowacka, Katowice 2000, s. 29, 30.

⁴⁷ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae*, 25 III 1995, nr 98.

⁴⁸ Por. J. Życiński, *Wizja nowej ewangelizacji w przesłaniu II Specjalnego Synodu Biskupów Europy a obecne problemy duszpasterskie Kościoła w Polsce*, w: *Nowa ewangelizacja u progu...*, s. 41, 42.

rozumem i wiarą⁴⁹. Papież pragnie, aby podjęty w tym zakresie z nową energią wysiłek ewangelizacyjny Kościoła doprowadził do odnowienia oblicza tej ziemi⁵⁰.

* * *

Wielokrotnie podkreślana przez Kościół posoborowy oraz przez papieża Jana Pawła II nowa ewangelizacja odnajduje swoje ostateczne centrum w Jezusie Chrystusie⁵¹. Wszelka ewangelizacja wypływa z osoby i dzieła Chrystusa i zarazem do Niego prowadzi (por. 1 Kor 2,2)⁵². „Nie zbawi nas [bowiem] żadna formuła, ale konkretna Osoba [Jezus Chrystus] oraz pewność, jaką On nas napełnia: «Ja jestem z wami»” (NMI 29). Takiej postawy domagają się od uczniów Chrystusa obecne czasy⁵³.

Zdaniem Jana Pawła II nie trzeba wyszukiwać nowego programu, bo on istnieje: ten sam co zawsze, zawarty w Ewangelii i żywej Tradycji⁵⁴. On jest naszym programem na trzecie tysiąclecie. Dlatego też w adhortacji *Ecclesia in Europa* (EiE) czytamy, że: „[...] pilnym zadaniem Kościoła jest głoszenie wyzwalającego posłania Ewangelii” (nr 2).

Jan Paweł II przypomina również, że nowa ewangelizacja stanie się możliwa wtedy, gdy wszyscy chrześcijanie, świadomi własnego powołania profetycznego, poczują się wezwani do prowadzenia tego dzieła⁵⁵. Niezależnie bowiem od rodzaju i charyzmatu służby poszczególnych osób, cała wspólnota kościelna jest powołana, aby podążać tą drogą (por. EiE 33). Głoszenie więc prawdy o obecności Chrystusa w parafii, w środowisku rodzinnym, szkolnym czy zawodowym, powinno być naszym programem na trzecie tysiąclecie. Na tej prawdzie powinna też opierać się nasza wiara, która – jak pisze papież w encyklice *Redemptoris missio* – umacnia się, gdy jest przekazywana (por. nr 2).

---

⁴⁹ Por. Jan Paweł II, *Przemówienie do rektorów wyższych uczelni* (Toruń, 7 VI 1999), w: Jan Paweł II, *Polska 1999. Przemówienia i homilie*, Marki 1999, s. 58, 59.

⁵⁰ Por. Jan Paweł II, *Kościół na polskiej ziemi wobec nowych zadań. Przemówienie do II grupy Biskupów* (15 I 1993), „L'Osservatore Romano” 1993, nr 2, s. 19–22.

⁵¹ Zob. *Chrystus nadzieją Europy. Dłuższa wersja wspólnego listu pasterskiego* (1 VI 2003), w: *Chrystus nadzieją Europy. Środkowoeuropejski Dzień Katolików*, red. B. Głodek, Katowice 2003, s. 12.

⁵² Por. *Deklaracja Synodu Biskupów. Zgromadzenie Specjalne dla Europy*, „Abyśmy byli świadkami Chrystusa, który nas wyzwolił”, Warszawa 1992, s. 15, nr 5.

⁵³ Por. B. Dębowski, *Wiara a działalność publiczna*, „Ateneum Kapłańskie” 1996, z. 3, s. 324.

⁵⁴ Por. K. Koch, *Szanse i problemy «nowej ewangelizacji» na Zachodzie jako animacja i ostrzeżenie dla Polski*, w: *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, red. K. Gózdź, Lublin 1993, s. 48–51; zob. J. Dębowski, *Chrystocentryzm ewangelizacji*, „Człowiek i światopogląd” 1989, nr 8, s. 90–97.

⁵⁵ Zob. „*Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię*” (Mk 16,15). *Orędzie Ojca Świętego na VII Światowy Dzień Młodzieży 1992 r.*, w: *Świętymi bądźcie*, red. H. Tomasik, Częstochowa 2002, s. 144–152.

DAS WERK DER NEUEVANGELISATION IN DER SICHTWEISE VON JOHANNES PAUL II

Zusammenfassung

Die vielfach von der vorkonziliaren Kirche und von Papst Johannes Paul II hervorgehobene Neuevangelisation findet ihr endgültiges Zentrum in Jesus Christus. Jegliche Evangelisation strömt nämlich von der Person und von dem Werk Christi aus und führt zugleich zu ihm (vgl. 1 Kor 2,2).

Johannes Paul II betont immer, das: „Uns keine Formel aber nur die konkrete Person (Jesu Christi) erlösen kann sowie auch die Gewissheit mit welcher er uns erfüllt: *Ich bin mit euch* (NMI 29)“. Die gegenwärtigen Zeiten fordern von Christi Schülern solch eine Einstellung.

In der Meinung des Papstes braucht man deswegen kein neues Programm zu erfinden, weil es schon existiert: es ist dasselbe wie immer, im Evangelium und in der lebendigen Tradition enthalten. Dies ist unser Programm für das dritte Jahrtausend. Darum lesen wir auch in der Ermahnung *Ecclesia in Europa*, dass: „es die dringende Aufgabe der Kirche ist [...], die befreiende Botschaft des Evangeliums neu anzubieten“ (nr 2).

Johannes Paul II erinnert auch daran, das die Neuevangelisation nur dann möglich wird, wenn alle sich der eigenen prophetischen Berufung bewussten Christen, zum führen dieses Werkes aufgefordert fühlen werden.

Die Verkündung der Wahrheit von der Gegenwart Christi in der Pfarrgemeinde, im Familienkreis in der Schul – und Berufsumgebung sollte unser Programm für des dritte Jahrhundert sein. Auf dieser Wahrheit müsste sich auch unser Glauben stützen, „welcher sich festigt, wenn er weitergegeben wird“ – wie der Papst in der Enzyklika *Redemptoris missio* schreibt (nr 2).